

روزشمار جنگ | **روز پنجاه و یکم**

به‌روزرسانی قدرت موشکی و پهپادی

پنجاه و یکمین روز از آغاز درگیری‌ها، صحنه برخورد تمام‌عیار «دیپلماسی نمایشی واشنگتن» با «سیاست واقع‌گرای ایران» بود. در حالی که تنها ۲۴ ساعت تا انقضای آتش‌بس شکننده باقی مانده است، ترامپ تلاش کرد با یک عملیات روانی زود هنگام و اعلام خبر «توافق ۱۰۰درصدی بر سر تسلیم اورانیوم»، خود را فاتح میدان دیپلماسی معرفی کند، اما پاسخ ایران، سریع، قاطع و در دو سطح میدانی و سیاسی، این حباب رسانه‌ای را ترکاند. بسته شدن مجدد تنگه هرمز به روی نفتکش‌ها و رد صریح ادعاهای هسته‌ای کاخ سفید توسط مقامات ایران، نشان داد واشنگتن هنوز نتوانسته میان «آنچه آرزو دارد» و «آنچه ایران روی میز می‌گذارد»، تفکیک قائل شود. حلا‌جهان دریافته کلید عبور از این بحران، نه در توییت‌های عجولانه ترامپ، که در پذیرش موازنه قدرت جدید از سوی غرب نهفته است.

■ **هرمز؛ ضربان قلبی که با اراده تهران می‌تپد**

مهم‌ترین تحول ۲۴ ساعت گذشته، خنثی شدن استراتژی «عادی‌سازی یک‌طرفه» در خلیج‌فارس بود. پس از آنکه ترامپ با ذوق‌زدگی از گشایش در تنگه هرمز سخن گفت و کوشید اثرات محاصره غیرقانونی بنادر ایران را نادیده بگیرد، نیروی دریایی ایران با توقف و بازگرداندن دو نفتکش، واقعیت سخت جغرافیای را به رخ مستکم کشید. این اقدام فقط یک واکنش نظامی نبود؛ یک بیانیه استراتژیک بود. ایران به روشنی نشان داد «محاصره بنادر»، خود مصداق بارز نقض آتش‌بس است. نمی‌توان گلوگاه اقتصادی یک کشور را فشرود و هم‌زمان انتظار داشت که شریان‌های انرژی جهان باز بماند. گزارش‌های سی‌ان‌ان و الجزیره از وضعیت سردرگم ده‌ها کشتی سرگردان در ورودی خلیج‌فارس، تأییدی می‌کند که ایران با «تسلیحاتی کردن ریسک»، تمام هزینه‌های این انسداد را به شرکت‌های بیمه و اقتصادهای مصرف‌کننده منتقل کرده است. هشدارهای تند رئیس آژانس بین‌المللی انرژی دربار «دست‌کم گرفتن عواقب بسته شدن هرمز» و کمیود قریب‌الوقوع فرآورده‌های نفتی در آسیا و اروپا ثابت می‌کند ترامپ با لجاجت بر سر محاصره ایران، عملاً ماشه یک بحران تومری جهانی را کشیده است.

■ **باز یابی موشکی ایران، فروپاشی روانی تل آویو**

در سطح ارزیابی توان ملی، اظهارات سردار موسوی، فرمانده نیروی هوافضای سپاه، حامل پیامی معنادار برای دستگاه‌های اطلاعاتی غرب بود. اعلام اینکه ایران با سرعتی «بیش از پیش از جنگ» در حال جایگزینی و تولید پرتابگرها و موشک‌های خود در سایت‌های زیرزمینی است، خط بطلانی بر ادعای «نابودی ماشین جنگی ایران» کشید. در نقطه مقابل، جامعه صهیونیستی در حال تجربه یک فروپاشی تدریجی اعتماد است. گزارش رسانه‌های عبری از تظاهرات شبانه در تل آویو و ناراضیاتی ۵۶ درصدی اسرائیلی‌ها از وضعیت موجود، نشان می‌دهد شهرک‌نشینان دریافته‌اند توافق نیم‌بند آتش‌بس، نه تنها امنیت را به زندگی آن‌ها بازنگردانده، بلکه آن‌ها را به سیر بلای سیاست‌های انتحاری نتانیا هو و بازی‌های انتخاباتی ترامپ تبدیل کرده است. در عرصه بین‌المللی نیز، انتقادهای بی‌سابقه رهبرانی چون رئیس‌جمهور برزیل از «ادبیات جنگ افروزانه مستمر ترامپ»، انزوا ی اخلاقی و دیپلماتیک واشنگتن را عریان‌تر از همیشه کرده است.

■ **ایستگاه پنجاه و یکم؛ لبه پرتگاه**

کمتر از چند ساعت به پایان مهلت آتش‌بس باقی مانده است. آمریکا در ۲۴ ساعت گذشته تلاش کرد با «جنگ روایت‌ها»، امتیازاتی را که در میدان نظامی نگرفته بود، مصادره کند، اما ایران با یادآوری صریح «توان موشکی بازسازی‌شده» و «انسداد عملی هرمز» به واشنگتن یادآور شد که اسیر بلوف‌های رسانه‌ای نخواهد شد. اکنون، ترامپ در تله‌ای گرفتار شده است که خود معمار آن بود. اگر شروط ایران (لغو محاصره و پذیرش حقوق هسته‌ای) را نپذیرد و آتش‌بس تمدید نشود، باید منتظر پرواز دوباره قیمت نفت، بنزین ۱۴دلاری در آمریکا و یک جنگ فرسایشی بی‌پازگشت باشد و اگر کوتاه بیاید، هژمونی پوشالی خود را در برابر چشمان جهان قربانی کرده است. خاورمیانه، بار دیگر، در انتظار تصمیم کشوری است که ثابت کرده بیش از آنکه راه‌حل بحران باشد، خود بحران است.

تحلیل

خالدی | یک روز به پایان آتش‌بس دو هفته‌ای ایران و آمریکا مانده. میانجی پاکستانی وعده برگزاری دور دیگر نشست‌ها را احتمالاً سه‌شنبه یا چهارشنبه می‌دهد، اما مارپیچ دیپلماسی پرده‌ست‌انداز است. طرفین مخاصمه با تفنگ آماده شلیک، از مذاکره می‌گویند؛ بدون چرخش در مواضع و امتیازدهی؛ نقاط اختلافی کم بود که حالا بحران تنگه هرمز بر آن افزوده شده. تهران و واشنگتن اما می‌دانند جایگزین دیپلماسی، جنگ است. همین واقعیت، کورسوی امید برای گره‌گشایی و رسیدن به تفاهم را زنده نگه می‌دارد. چالش‌ی بزرگ و موازی دیگر میان صاحب‌نظران داخلی شکل گرفته. برخی با این نگاه که ما پشت خیمه‌گاه دشمن هستیم، آتش‌بس را نکوهش و از ادامه جنگ می‌گویند. در مقابل عده‌ای معتقدند ما در میدان دست برتر را داریم ولی این پیروزی کامل نیست و برای تثبیت دستاوردها باید به مذاکره به عنوان راهبرد اهمیت داد.

■ **خرده گرفتن به مسئولان، نادرست است**

ایرانی‌ها با وجود اختلاف در راهبردها، ثابت کرده‌اند هنگامه جنگ یا صلح پشت وطن محکم ایستاده و خم به ابرو نیاورده‌اند. با این حال ارائه تقسیری از آینده پیش رو و اینکه باید انتظار چه رخدادهایی را در آورده‌گاه منازعه یا مصالحه‌داشت حائز اهمیت است. «احمد بخشایش اردستانی» عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس در گفت‌وگو با قفس، ارزیابی جالبی از معادلات جاری با توجه به دو مقوله اختلافی یعنی ضرورت اطلاع‌رسانی درباره جزئیات مذاکره به مردم و اینکه انتخاب گزینه دیپلماسی از سوی تهران در این مقطع چقدر به صلاح و مصلحت است دارد که خوداندی است.

گروه سیاسی | رئیس مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگوی تلویزیونی که شنبه‌شب از رسانه ملی پخش شد، از افق مشترکی گفت که در میدان و خیابان شکل گرفته و امتداد آن به عنوان پشتوانه طرف ایرانی، به عرصه مذاکرات رسیده است.

به گزارش ایسنا، محمدباقر قالیباف در این گفت‌وگو، با تأکید بر اینکه «برتری میدان با ماست»، گفت: ترامپ به اهدافش نرسید و در اصفهان با افتضاحی بدتر از طیس رویه‌رو شد؛ ما بدون شک پیروز هستیم. وی اظهار کرد: حتماً بهتر بود که زودتر با مردم عزیزمان صحبت کنم، ولی واقعاً مشغله‌ها و فشار کاری، کمتر این فرصت را به من داد؛ معتقدم دانستن و مطلع بودن حق مردم است.

■ **مذاکرات چگونه شروع شد؟**

وی یادآور شد: پیشنهادهای ۱۵ابندی به صورت رسمی از طریق پاکستان یعنی نخست‌وزیر و فرمانده ارتش پاکستان برای ما ارسال و این موضوعات در شورای عالی امنیت ملی بحث شد و همه این موارد در لحظه به رهبری معظم منتقل و منعکس شده و تصمیم‌گیری می‌شد. قالیباف ادامه داد: در نهایت جمع‌بندی خواسته‌ها، اهداف و حقوق ملت در ۱۰ابند گنجانده شد. این موارد را به پاکستان منتقل کرده و گفتیم اگر آمریکا در ۱۰ابند مورد قبول ماست. گفتیم اگر آمریکا روی این ۱۰ابند حرفی دارد، قابل مذاکره است. آن زمان هنوز با آمریکایی‌ها حرف زده بودیم.

■ **همه‌موارد به رهبری معظم در لحظه منتقل می‌شد**

وی اضافه کرد: پاکستان به عنوان میانجی این موارد را به آمریکایی‌ها منتقل کرد البته آمریکایی‌ها پیشنهاد ۹ماده‌ای دادند اما ما بر همان ۱۰ماده خود اصرار کردیم. در نهایت آمریکا پذیرفت روی این موارد صحبت شود و گفتند برای شروع مذاکرات، آتش‌بس موقت داده شود. همین الان هم می‌گویند چند روز تا پایان آتش‌بس مانده و موضوع نهایی شود اما نظرات ما در برخی موارد تأمین نشده و ما قبول نکردیم، منتها همان زمان با پاکستان به عنوان میانجی گفتیم ما نظرات خود را داده‌ایم و اگر آمریکا به دنبال آتش‌بس است باید ترامپ در توییت خود اعلام کند درخواست آتش‌بس دارد تا همه بدانند درخواست آتش‌بس از سوی آنان بوده و این دیپلماسی اقتدار است.

■ **از شروط ما بود که حزب‌الله نیز شامل آتش‌بس شود**

قالیباف بیان کرد: ما پیروز میدان بودیم و دشمن به هیچ کدام از ۹هدف خود نرسیده و ایران نیز بر تنگه هرمز مسلط بود. یکی از بحث‌های ما در شروط ده‌گانه این بود

قالیباف در رسانه ملی تشریح کرد

افق مشترک میدان و خیابان و مذاکره

که حزب‌الله نیز شامل آتش‌بس شود، اما چرا؟

وی توضیح داد: سالیان سال است که حزب‌الله با رژیم صهیونیستی می‌جنگد اما جنگ اخیر که حزب‌الله شروع کرد، به خاطر جمهوری اسلامی شروع کرد. جبهه مقاومت به کمک جمهوری اسلامی آمد، از این‌رو برقراری آتش‌بس باید حتماً شامل آن‌ها هم می‌شد و جزو شروط ایران آتش‌بس در منطقه بود یعنی ایران و جبهه مقاومت.

■ **تنگه هرمز در کنترل جمهوری اسلامی است**

رئیس مجلس خطاب به مردم گفت: مردم عزیز ایران، تنگه هرمز در کنترل جمهوری اسلامی ایران است. از طرفی ما می‌خواهیم مردم دنیا و آن‌هایی که در این جنگ در طرف دشمن عمل نکرده و با خصومت با ما رفتار نکردند، به راحتی از تنگه عبور کنند. ما نمی‌خواهیم موجب فشار به مردم دنیا شده و نامانی را توسعه دهیم؛ هرگز.

وی ادامه داد: در چنین شرایطی وقتی آمریکا مین را دید می‌خواست مین‌روب بفرستد که ما محکم ایستاده و برخورد کردیم، آن را نقض آتش‌بس دانستیم و گفتیم در این صورت می‌زیم و تا مرحله درگیری هم پیش رفتیم و آن‌ها عقب‌نشینی کردند.

چرخش پرهزینه در برابر ایران

فیلیپ هاموند: ترامپ در آستانه پذیرش نسخه ضعیف‌تر برجام است

تضعیف کرده‌است». این ارزیابی نشان‌دهنده شکاف میان لفاظی‌های سیاسی و واقعیت‌های میدانی است.

■ **رویکرد تهاجمی ترامپ و نتایج محدود آن**

به نوشته تلگراف یکی از محورهای اصلی انتقاد به ترامپ، اتکالی بیش از حد او به ابزار نظامی و تهدید است. او با این تصور که «چماق بزرگ» می‌تواند ایران را به تسلیم وادار کند، از مسیر دیپلماسی فاصله گرفت. اما همان‌طور که هاموند با لحنی صریح بیان می‌کند: «اگر وارد مذاکره‌ای شوید و بگویید «چماق بزرگی دارم و از آن استفاده می‌کنم» پس باید کار کند، وگرنه بسیار، بسیار احمق به نظر می‌رسید». این جمله، به‌خوبی تناقض میان رویکرد تهاجمی ترامپ و نتایج محدود آن را برجسته می‌کند. در واقع، نه‌تنها این استراتژی به فروپاشی برنامه هسته‌ای ایران منجر نشد، بلکه به تقویت موقعیت چانه‌زنی تهران نیز انجامید. ایران امروز، با تجربه‌ای بیشتر و اهرم‌های منطقه‌ای گسترده‌تر، در شرایطی متفاوت نسبت به سال ۲۰۱۵ پای میز مذاکره نشسته است. هاموند در همین زمینه تأکید می‌کند: هر توافق جدید «چندان متفاوت از برجام نخواهد بود، بلکه بدتر خواهد بود، زیرا ایران اکنون در موقعیت چانه‌زنی قوی‌تری نسبت به آن زمان قرار دارد». از سوی دیگر، شتاب‌زدگی در تلاش برای دستیابی به یک توافق جدید، نگرانی‌های جدی ایجاد کرده است. برجام حاصل دو سال مذاکره

■ **اگر آمریکا محاصره را رها نکند...**

قالیباف افزود: در تنگه هرمز ما و بقیه هستیم که قصد عبور از تنگه را دارند پس امکان ندارد دیگران بتوانند از تنگه هرمز عبور کنند ولی ما نتوانیم؛ این هم اشتباه روی اشتباه است. اگر آمریکا محاصره را رها نکند، حتماً تردد در تنگه هرمز محدود خواهد شد و روی آن محدودیت اعمال می‌شود. دیروز به آقای عاصم منیر هم گفتیم دشمن نباید چنین اقداماتی را انجام دهد که بخواهد آتش‌بس را نقض کند.

■ **جزئیات گفت‌وگو با ونس؛ به‌شما اعتماد نداریم**

رئیس مجلس ادامه داد: در اسلام‌آباد، آقای ونس گفت من با حسن نیت و برای صلح پایدار آمده‌ام، من هم پاسخ دادم پیش از سفر یک توییت داشتم و شما حتماً آن را خوانده‌اید. آنجا نوشتم که ما هم با حسن نیت به اسلام‌آباد می‌آییم اما در اوج بی‌اعتمادی. همین الان که اینجا جلو شما نشسته‌ام، هیچ اعتمادی ندارم و نخستین کار شما اعتمادسازی است. گفتم ترامپ توییت زده مذاکره‌کنندگان زنده مانده‌اند تا مذاکره کنند و اگر تا ۲۴ ساعت برای مذاکره تصمیم نگیرند، معلوم نیست زنده باشند. گفتیم این رفتار شما آمریکایی‌هاست و ما تا آخر ایستاده‌ایم. وی افزود: این حرف‌ها هم‌زمان با حضور مین‌روب‌ها در تنگه بود؛ آنجا گفتم ما جنگ‌طلب نبودیم اما آماده جنگ بودیم و هستیم. گفتم کاملاً به شما بی‌اعتماد بوده و الان هم هستیم.

■ **آماده‌ام هم جانم و هم آبرویم را تقدیم کنم**

وی افزود: امروز چه کاغذهای مذاکره و چه نقشه‌های جنگی برای من یکی است؛ آماده‌ام هم جانم و هم آبرویم را تقدیم کنم. هم حاضریم خون بدهیم و هم خون دل بخوریم. مهم این است که حق این ملت و ایران حفظ شود. مردم دعا کنند، همه ما تحت رهبری رهبر معظم انقلاب پیش می‌رویم، نه جلوتر و نه عقب‌تر.

■ **در مذاکرات پیشرفت داشتیم اما فاصله‌ها زیاد است**

وی افزود: سرجمع بگویم در مذاکرات پیشرفت داشتیم اما فاصله‌ها زیاد و برخی نکات اساسی باقی مانده است؛ آمریکا باید تصمیم بگیرد اعتماد ملت ایران را جلب کند. این مهم‌ترین گامی است که باید آمریکایی‌ها بردارند. اگر آن‌ها می‌خواهند با حسن نیت پاسخ دهند باید در رویکرد گفت‌وگوی خود از یکجانبه‌گری و روحیه تحمیل دست بردارند. قالیباف گفت: سیاست ما اقدام گام به گام و تعهد در برابر تعهد است یعنی یک گام آن‌ها بردارند و یک گام ما؛ این گونه نشود که ما به تعهدات خود عمل کنیم و آنان عمل نکنند.

از توییت اخیر عراقچی افتاد و به او توهین شد را شاهد هستیم. آشفتگی مواضع در اردوگاه ترامپ هم مشهود است. در میانه فشارهای کنگره، افکار عمومی و بالا گرفتن موج گرانی و کمیود سوخت، واشنگتن احساس می‌کند خروج بدون دستاورد از خاورمیانه نمی‌تواند رقم بخورد و این مسئله سطح انتظارات بالایی در مذاکره ایجاد کرده و دست آن‌ها را برای چرخش و امتیازدهی بسته و این چالش‌برانگیز است.»

بیگدلی هم با اشاره به آن بخش از اظهارات تازه قالیباف که برخلاف اظهارات مخالفان مذاکره می‌گوید «درست است که ما در میدان دست‌برتر را داریم اما این به معنی شکست دشمن نبوده و برای تثبیت پیروزی‌ها باید مذاکره را به عنوان یک راهبرد مورد توجه قرار دهیم»؛ با زیر سؤال بردن انتقادهای عجولانه، بی‌مورد و بعضاً جناحی از تیم مذاکره‌کننده و حتی به کار بردن عبارت «کودتاچی» درباره برخی مسئولان، معتقد است: «قالیباف به عنوان یک نیروی عمل‌گرا شاید آن شخصی باشد که بتواند مشکلات جاری را حل کند». این تحلیلگر سیاسی با اشاره به دیدار مستقیم ونس، معاون رئیس‌جمهور ایالات متحده با مقامات ایرانی که تاکنون سابقه نداشته، رویکرد افراطی افرادی که خارج از گود نشسته و کاری جز انتقاد و ایراد گرفتن ندارند را مخرب دیپلماسی دانسته که با ایجاد دودستگی تنها زمینه تضعیف جبهه خودی را فراهم می‌کند. وی تصریح کرد: «مذاکره قطعاً سخت و با توجه به موانع، طاقت‌فرسا خواهد بود؛ اما باید توجه داشت در شرایط جاری آمریکا راه دیگری برای برون‌رفت از وضعیت موجود ندارد. مسیر جایگزین، جنگ است که آمریکا، آن را آزموده و نتیجه نگرفته است.»

دیپلماسی هنر است و گره‌گشایی از بن‌بست‌ها در چنین مقاطعی خود را نشان می‌دهد و باید به آن اعتماد کرد.